

A hűtlen elhagyás mint relatív bontóok.

Irta: Neugröschel Endre dr.

Dr. Tóth György kir. kúriai bíró úrnak „A magyar Házassági Törvény 80. §. a) pontja és az elhagyás” cím alatt a Polgári Jog 1936. októberi számában megjelent nagyérdekű tanulmánya új fejezete annak az irodalmi harcnak, amelyet a tudós szerző a kir. Kúriának a hűtlen elhagyást relatív bontóoknak is elismerő állandó gyakorlatával szemben már évekkel ezelőtt bejelentett.¹⁾ Fejtegetéseinek végkövetkeztetéseit az alábbiakban vélem összefoglalhatni:

I. A kifogásolt gyakorlat ellenkezik a törvény rendszerével; a hűtlen elhagyásnak, mint abszolút bontóoknak a 80. §. a) pontja szerinti minősítését a törvényhely szövege²⁾, különösen pedig a parlament Igazságügyi Bizottságának a szövegezésre vonatkozó Jelentése³⁾ kifejezetten kizárják.

II. A kifogásolt gyakorlat azáltal, hogy a hűtlen elhagyást hat hónapon túl is figyelembe veszi és a különélést folyamatos bontóokká minősíti, ellentétben áll a H. T. 83. §-ával; e törvényhely ugyanis az ismétlődő és folytonos tényállásokat is a 6 havi perindítási határidő keretébe szorítja.

III. „A közvélemény már hosszabb idő óta követeli, hogy a kormány a könnyű és könnyelmű bontásnak gátat vessen”; ezért a tárgyalás alatt álló perrendi novellában elrendelendő, hogy a H. T. 77. §. eseteiben — ha az elsőbíróság a házasságot felbontja — hivatalból revisio per salutem-nak legyen helye és „kifejezetten kimondandó volna, hogy a „hűtlen elhagyás” és „tartós különélés” alapján a H. T. 80. §. a) pontja alá esően bontópernek nem lehet helye.”

Az illusztris cikkíró úr álláspontjával egyik vonatkozásban sem értek egyet.

ad I. a) A 80. §. a) pontjának szövegezése — jelesül a 76—78. §-ok kivételkénti felhívása — tekintetében Raffay álláspontját: hogy t. i. az abszolút bontóok kizárása „tulajdonképen fölösleges és szigorúan nem magyarázható” és „csak formai a 77. §. kizárása is a 80. §. a) pontja alól”.⁴⁾ annál is inkább meggyőzőnek kell elfogadnunk, mert a törvényszöveg kialakulásának története azt mutatja, hogy a 76—78. §-okra vonatkozó

¹⁾ L. dr. Tóth György: „A hűtlen elhagyás, mint a H. T. 80. §. a) pontja alá vont bontóok; Magyar Jogi Szemle X. évf. (1929.) 63. l. és kék.

²⁾ H. T. 80. §.: „A házasság az egyik házastárs kérelmére felbontható, ha a másik házastárs: a) a házastársi kötelességeket a 76—78. §-ok esetein kívül szándékos magaviselet által súlyosan megsérti...”

³⁾ „... nem engedhető meg, hogy a házastársi kötelességnek az ú. n. hűtlen elhagyással való megsértése esetében a 98. (=77.) §-ban megállapított idő eltelte előtt vagy az ott megszabott fejtételek fenn nem forgása esetében a 102. (=80.) §. a) pontja alapján kíséreltesék meg a házasság felbontása.”

⁴⁾ Raffay: A hűtlen elhagyás mint házasságbontó ok (Budapest, 1901; 32. l.).

betoldás a *korlátlan* generális klauzulát alkotni kívánó⁶⁾ kodifikátor célkitűzéseitől, tehát a H. T. rendszerétől is idegen. Az abszolút bontóokokra való utalást a 80. §. kormányjavaslata nem is tartalmazta; azt a kívánságot, hogy ezek tényállásai vétesse ki a generális klauzula hatálya alól, a törvényjavaslat bírálatában és ellenjavaslatában Szászy-Schwarz Gusztáv vette fel⁶⁾ és az Igazságügyi Bizottság az ő ellenjavaslatából vette azt át a törvény szövegébe. Az Igazságügyi Bizottság azonban a cikkíró úr által felhívott jelentésében (l. 3. Jegyzet) túllőtt a bírálat és ellenjavaslat céljain.⁷⁾ Szászy-Schwarz ugyanis az abszolút bontóokokra vonatkozó szakaszok felhívását a hűtlen elhagyás tekintetében kifejezetten csupán annak a lehetőségnek elhárítása végett javasolta, hogy hűtlen elhagyás címén a bontást a 77. §-ban megszabott *minimális határidő letelte előtt* a 80. §. a) pontja alapján lehessen kérni; amidőn mármost az Igazságügyi Bizottság — a Szászy-Schwarz-féle *törvénysszöveg-módosítás* változatlan elfogadása mellett — a módosítás *indoklásában* „a 77. §-ban megállapított idő eltelte előtt” szavakhoz még hozzátoldott ennyit: „*vagy az ott megszabott feltételek fenn nem forgása esetében*” (értsd: bírói visszahívás nélkül); ezzel már kétségtelenül a törvény *rendszerével* helyezkedett szembe; mert hiszen az az álláspont, hogy a hűtlen elhagyás és különélés — *minden időbeli korlát nélkül* — csupán az életközösség visszaállítására felhívó bírói határozattal kapcsolatban érvényesíthető bontó-okként, végelemzésben azt jelenti, hogy a törvényben szabályozott legsúlyosabb (abszolút bontóokot megvalósító) magatartások között van egy olyan is (a hűtlen elha-

⁶⁾ A 80. §. különös indoklásából: „nem mellőzhette a javaslat oly általánosabb természetű törvényes rendelkezésnek felvételét, melynek alapján a házasság *mindannyiszor felbontható* legyen, valahányszor a házassági kötelelességeknek szándékos súlyos megsértése következében a házassági viszonyon helyrehozhatatlan csorba ejtetett... A házassági kötelelességek súlyos megsértése alatt a javaslat azon egyes házastársi kötelelességek megszegését érti, melyek a *házassági viszony természetében és rendeltetésében gyökereznek*. Ily kötelelességek a kölcsönös tisztelet és becsülés, a *segély és támogatás*, a *tartás*, valamint a *debitum conjugale*”. Kétségtelen, hogy „a házassági viszony természetében és rendeltetésében gyökerező kötelelességek” alapja és egyben summája az *együttélés*; a vétkesen különélő tehát a házassági kötelelességek közül azt szegi meg, amely a legtermészetesebb és legrendeltetésszerűbb, mintegy a kelme, amire a többi kötelelességmotivum hímzeve van.

⁶⁾ A „Házassági jogról” szóló törvényjavaslat bírálata, ellenjavaslatlaltal; megjelent a „Codificationalis dolgozatok”-ban Budapest, Grill, 1902.

⁷⁾ Az I. B. működése tekintetében v. ö. Grosschmid ironikus megjegyzését: „... az ellenjavaslat szerzője az Igazságügyi Bizottság működése és szövegének és jelentésének megállapítása idején folyton az igazságügyi miniszter oldala mellett... s mintegy az accoucheur orvos szerepét játszta, hogy a bábák valamit el ne hibázzanak...”

Viszont hogy az accoucheur nélkül, vagyis magukra hagyatva a bábák mit csináltak, erről lásd stb...” (A Házasságjogi törvény, Budapest, 1908. I. 431. és 433. lap.)

gyás), amelyre nézve *feltétlen és időbelileg korlátlan megbocsátási kötelesség áll fenn*. Ez az eredmény azonban a H. T. rendszerétől teljesen idegen; megbocsátási kötelességet ugyanis sem a törvényszöveg, sem az indokolás nem ismer. Sőt a 77. §. indokolásából⁸⁾ kitűnik, hogy dogmatikailag a 77. §-ban szabályozott határidők sem statuálnak „megbocsátási kötelességet”; e határidők és a velük kapcsolatos visszahívási kényszer — a törvény rendszerében — csupán azt fejezik ki, hogy 6 hónapig, illetőleg — távollét esetében — 1 évig a pusztá elhagyásból animus matrimonii dirimendi (tehát a vétkeességhez szükséges *szándék*) nem vélemezhető.⁹⁾

b) Ha már most a kérdést — mellőzve az I. B.-nak a törvény szellemével és a törvény *egészének* rendszerével ellentét, éppen ezért autentica interpretatióként el nem fogadható¹⁰⁾ (indokolását — tisztán a törvényszöveg alapján vizsgáljuk,^{10a)} úgy nézetem szerint a 76—78. §-ok kivételkénti felhívását a 80. §. a) pontjában csak úgy értelmezhetjük, hogy a felhívott törvényszakaszokban foglalt minősített tényállások tekintetében a *bíró a törvényi minősítéshez* (abszolút bontóok) *köve van* és a 76—78. §-ok összes tényálláselemeinek bizonyítottsága esetében a tényállást *nem minősítheti le*¹¹⁾ oly értelemben, hogy *az objektív tényállás mellett még a szubjektív tényállás (feladultság) fennforgásától is függővé teszi a bontást*. A 80. §. a) pontja szövegének ez a — nézetem szerint az abszolút bontóokok tanával szoros összhangban álló — szemlélete tehát arra a következtetésre vezet, hogy a 76—78. §-ok felhívása nem in favorem matrimonii értelmezendő,¹²⁾ hanem ellenkezőleg: a mi-

⁸⁾ „A 6 havi (az eredeti javaslatban: 1 évi) határidőnek célja az, hogy a komoly és elhatározott animus matrimonii dirimendi bizonyossá váljék, mert a házasság fentartásának érdeke követeli, hogy a feleknek idő engedessék elhatározásuk következményeinek szenvedélyektől ment higgadt megfontolására.”

⁹⁾ A 727. E. H. ismer ugyan olyan kötelességszegéseket, melyeket a másik házaspár „az élet felfogása szerint megbocsátani tartozik”; azonban a határozat gondolatmenetéből világos, hogy itt sincs műértelmelem vett „megbocsátási kötelesség”-ről szó, hanem csupán arról, hogy vannak olyan enyhébb kötelességszegések, amelyek az élet felfogása szerint nem elég *súlyosak* ahhoz, hogy bontóokul szolgáljanak. (A 80. §. a) pontjában a *súlyosság* tényálladási elem).

¹⁰⁾ Indokolás és törvényszöveg incongruentiájára a H. T. anyagában más példa is van: a 77. §. indokolása szerint „a komoly szándéku visszatérésnek az *elsőbírói felbontó ítélet meghozataláig* helyet kell engedni”, míg a törvényszöveg szerint ennek csupán a visszahívó határozatban megszabott határidő alatt van helye.

^{10a)} A cikkíró úr 1929. évi, fentebb hivatkozott tanulmányából (69. l.) idézem e szép szavakat: „A törvényszöveg a bíró kezében — az *indokoltól elszakadva* — az életet szolgálja”.

¹¹⁾ Analog fogalmak a büntetőjogban: büntett — vétség — correctionalisatio.

¹²⁾ Aminthogy a favor matrimonii nem is a H. T. bontási szakaszainak, hanem a Pp. XI. címének és különösen a bizonyítási szakaszoknak jellegzetessége. (L. Balla Ignác találó fejtegetéseit a Meszlény-emlékkönyvben megjelent „Házasságbontó jogunk reformja” c. dolgozatában; 50—51. l.)

nősített tényállások (76—78. §§., sőt helyesen a 79. §. is) tekintetében a törvényhozó álláspontja az, hogy e magatartások annyira ellentétben állanak a házasság erkölcsi tartalmával, hogy azok bebizonyíthatósága esetében a feldultság bírói vizsgálata már meg nem engedhető.

c) Az elhagyás és különélés rendszerbeli helyét tehát így kell kijelölnünk: az elhagyás és különélés — mint az összes házastársi köteleességek negatív irányú megsértése — amennyiben szándékos és jogos ok nélkül való: *egymagában (tehát halmazat nélkül) is bontóok*, melynek két — fokozatilag különböző — tényállása van;

1. *minősített (abszolút) tényállás*: elhagyás + egyhuzamban legalább 6 havi különélés + a véletlen fél visszahívó végzés kieszközlésében megnyilvánult visszafogadási készségének negligálása (77. §.),

2. *egyszerű (relatív) tényállás*: elhagyás + feldultság (80. §. a).

„Elhagyás” és „különélés” alatt fenti tényállásokban „puszta” (tehát egyéb pozitív köteleességszegésekkel nem kombinált) elhagyást és különélést értek.

Az „egyszerű” tényállás fenti meghatározásával szemben el tudom képzelni azt az ellenvetést, hogy ha az „animus matrimonii dirimendi” — a 77. §-nak a fenti 8. sz. Jegyzetben közölt indokolásából kitünőleg — a törvény rendszerében 6 hónapon belül bizonyítottnak nem vehető, úgy az „egyszerű” elhagyási tényállás objektív része nem teljes a 6 hónapi különélés nélkül; már pedig az objektív tényállás megvalósulása előtt a szubjektív tényállás (feldultság) vizsgálata meg sem kezdhető. Mindazonáltal ez az aggály nem lenne helytálló; dogmatikailag azért nem, mivel a feldultság vizsgálata körébe a kérdéses animus kiderítése a dolog természeténél fogva beletartozik és nyilván következetlenség lenne egy *részletkérdés* tekintetében időbeli vélelmekkel megkötni a bíró kezét, akkor, amidőn a főkérdés, t. i. a feldultság körében a bírói mérlegelés szabadságát a törvény semminő irányban nem korlátozza; jogtechnikailag pedig nem lenne alapos az aggály azért, mivel a 99. §. értelmében a 80. §. eseteiben az ágytól és asztaltól való különélést legalább 6 hónapra *mindenkör* el kell rendelni; a 77. §. indokolásának (és egyben a 80. §-ra vonatkozó Szász-Schwarz-féle bírálatnak) az a kívánalma tehát, hogy „a feleknek idő engedessék elhatározásuk következményeinek szenvedélyektől ment higgadt megfontolására”, teljes mértékben megvalósul.

d) Ilyen jogi helyzet mellett nem a hűlen elhagyás relatív tényállásának a 80. §. a) pontja alá vonása zavarta a H. T. rendszerét, — amint ezt a cikkíró úr vitatja, — hanem a törvény életbelépését közvetlenül követőleg folytatott helyes²³⁾ gyakor-

²³⁾ „A törvény nem kívánja az elhagyottat arra kényszeríteni, hogy az elhagyót — ha ez az életközösséget vissza akarja állítani, minden esetben vissza is fogadja, mert különben a bontóok elenyészik”; (2734/97. M. 16251. Meszlény: Házassági jog és bírói gyakorlata, Grill 1930. 89. lap.)

latot időlegesen felváltó az a gyakorlat, amely szerint az elhagyot fél a hűtlen elhagyásban vétkes házasefet *időbeli korlát nélkül* visszafogadni tartozott, hacsak a visszafogadás megtagadására elegendő egyéb (tehát: a „puszta” elhagyástól és különéleéstől különböző, „pozitív”) oka nem volt.¹⁴⁾ E felfogás 1916-ban a 406. sz. E. H.-ban¹⁵⁾ csúcsonodott ki és közel egy évtizedig tartott, amíg (1925-ben) a 727. sz. E. H. *indokolásában* (melynek idevonatkozó leglényegesebb megállapítása azonban, sajnos, az E. H. „fejéből” kimaradt) a kir. Kúria a törvény rendszeréhez híven ismét kimondotta, hogy az elhagyott házasefet visszafogadási kényszer *csupán kivételes esetekben* terheli.¹⁶⁾

ad. III. a) Kétségtelen, hogy a H. T. 83. §-ának szövege a 6-havi perindítási határidő tekintetében nem tesz különbséget egyszeri, ismétlődő és folytonos (állapot-) cselekmények között. Mindazonáltal nézetem szerint téved a cikkíró úr, amikor ebből azt a következtetést vonja le, hogy folytonos cselekményeknél is — mint aminő a különélés — a keresetet csak attól a naptól számított 6 hó alatt lehet megindítani, amelyen a cselekmény (a cikkíró úr rendszerében tehát: a különélés *megkezdése*) a vétlen fél tudomására jutott.

Noha a cikkíró úr a 83. §-ban szabályozott határidőt mindenütt „jogvesztő határidőnek” nevezi és az „elévülés” szót kerüli, vitán felül áll, hogy a 83. §-ban szabályozott határidő *elévülési határidő*. Eltekintve attól, hogy az elévülési határidőt a szakasz első bekezdése „a tempore scientiae” szabályozza, a 83. §. az elévülés általános szabályaitól eltérő intézkedést nem tartalmaz. Különleges tényállásokra — így állapot-, helyesebben: folytonos cselekményekre — tehát az elévülés általános szabályai alkalmazandók; ezek tekintetében pedig mind a büntetőjogi, mind a magánjogi szabály az, hogy az *elévülés a jogellenes állapot megszűntének napján kezdődik*.¹⁷⁾ Különösen áll ez a szabály a családjogi viszonylatokra, amelyeknél a jognak megfelelő állapot helyreállítására irányuló igény voltaképen soha nem évül el;¹⁸⁾ ez utóbbi szabály persze csupán az *életközösség visszaállítására irányuló igényre* és nem a hűtlen elha-

¹⁴⁾ pl. 6 év után is; I. C. 901. jún. 1. I. G. 188.; közli Meszlény id. gyűjteménye 115. lap.

¹⁵⁾ „Az életközösséget szándékosan és jogos ok nélkül megszüntető házastárs rendszerint nincs elzárva attól, hogy a H. T. 77. §. a) pontja alapján az abban meghatározott tartalmú határozat kibocsátása végett a bírósághoz forduljon.”

¹⁶⁾ „Forognak fenn ugyanis esetek, amikor azok körülményeire tekintettel az elhagyott házastfél a . . . kiengesztelődő közeledésre nem zárkózhatnak el a kibéküléstől. . . Ez a kivételes szabály azonban. . . stb.”

¹⁷⁾ A büntetőjog tekintetében I. Finkey: Büntetőjog (Kolozsvár, 1913.) 553. lap; a magánjog tekintetében Szladits: Vázlat (4. kiadás, Budapest 1935.) II. rész 171. lap: „A joggal nem ellentétes állapot megújuló alapja a követelés létrejöttének és így az elévülés addig meg sem kezdődhetik, amíg a jogellenes állapot tart”.

¹⁸⁾ V. ö. MTJav. 1284. §. és Szladits id. h.

gyásra alapított relatív hatályú bontóigényre vonatkozik; mindazonáltal ennek az igénynek érvényesíthetősége szempontjából sem jelenthet kevesebbet, mint azt, hogy hűtlen elhagyás esetében a 80. §. a) pontjára alapított keresetet legkésőbbben attól a naptól számított hat hónap múlva kell megindítani, amely napon az elhagyó házasság az életközösséget helyreállította, vagy erre irányuló készségét kifejezte. Ugvanez következik a 83. §. miniszteri indokolásából is.¹⁹⁾

Az a szabály, hogy a házasságjogi állapotdelictum elévülése az állapot megszűnte előtt még sem kezdődik, büntetőjogiilag tételelesen is kifejezést nyert a kettős házasság tekintetében az 55. sz. T. H.-ban.²⁰⁾ Nyilván lehetetlen, hogy a legsúlyosabb beszámítás alá eső házassági köteleességsértés — amely egyben hivatalból üldözendő büntett — a bontóigény szempontjából még a második házasság fennállása alatt elévülhessen és az első házastárs a házasság felbontását csupán kerülő úton, a H. T. 79. §., vagy a 80. §. d) pontja alapján szorgalmazhassa; már pedig a cikkíró úr álláspontjának következetes keresztülvitele erre az eredményre vezetne.

b) Kifogásolja a cikkíró úr azt is, hogy a bírói gyakorlat a 80. §. c) pontja alá vonható esetekben is (főként iszákosság és ágyasság) az erkölcsstelen élet megátalkodott folytatását hat hónap leteltével is elfogadja kereseti tényalapként, „holott a házasság, aki ily súlyos esetekben se indít 6 hónap alatt bontópert, nem részesülhet kedvezményben”. Eltekintve a folytonos cselekmények elévülésére vonatkozólag az előző a) pontban kifejtettektől, amelyek kétségtelenül a bírói gyakorlat javára döntenek a kérdést, — nézetem szerint a cikkíró úr álláspontja még a faves matrmonii szempontjából sem indokolt. „Az élet közönséges felfogása és tapasztalata szerint” az iszákosság és ágyasság eseteiben időmulás folytán sokkal inkább várható a vétlen fél oldalán javulás és az életközösség helyreállítása, a vétlen fél oldalán pedig megbocsátás, mint az elhagyás eseteiben; mert míg az elhagyás kifejezetten a házastárs személye ellen irányul („éppen *veled* nem akarok élni”), addig az iszákosság mindig, az ágyasság pedig az esetek túlnyomó részében csak jellemgyengeség vagy bizonyos szenvedélyekkel szemben időlegesen csökkent ellenállóképesség eredménye. Miféle „magasabb közérdek” indokolja tehát azt, hogy a vétlen fél részére rendelkezésre álló megbocsátási határidőt megszükkítsük? és a vétlen házastárs

¹⁹⁾ „Hogy pedig a hűtlen elhagyás felhívását a javaslat jelen (83.) §-a mellőzte, ennek indoka ezen felbontó ok természetében rejlik. Mert az a kérdés, forog-e fenn hűtlen elhagyás, vagy sem? csupán a válóper folyamán nyer eldöntést s a jogtalan távozásban rejlő magatartás éppen ennek folytonosságában és állandóságában nyilvánul és hatályosul; a kereseti jog érvényesítésére vonatkozó határidőnek kezdőpontja tehát csak a távozott házastárs visszatérésének ideje lehetne...”

²⁰⁾ „Kettős házasság esetében ezen viszony fennállása alatt az elévülés nem kezdődhetik meg; ez tehát csakis az utóbbi házasság megszűntének napjával veszi kezdetét.”

belekényszerítsük abba a dilemmába, hogy vagy beadja a bontókeresetet az első vétkes cselekmény tudomására jutásától számított 6 hónapon belül és ezzel végleg eltaszítja magától a másik felet, — avagy pedig a 6 havi határidőt elmulasztja és ezzel örökre elveszti bontási igényét!

ad III. a) A cikkíró úr szerint az új perrendi törvényben „kimondandó volna, hogy „hütlén elhagyás” és „tartós különélés” alapján a H. T. 80. §. a) pontja alá esően bontópernek nem lehet helye.” Eltekintve attól, hogy új *alaki* jogszabály semmi körülmények között sem alkalmas arra, hogy ily nagyfontosságú *anyagijogi* kérdést rendezzen, kétségtelen, hogy ily rendelkezés a H. T. rendszerét felborítaná, a gyakorlatban pedig tragikus méltánytalanságokra vezetne. Ha ugyanis hütlén elhagyás és tartós különélés alapján csupán a H. T. 77. §-a alapján lehetne bontópert indítani, úgy az a vétkes fél, aki a házassági életközösséget a bírói felhívásban kitézött határidőben elenyészően csekély időre helyreállítja, majd szándékosan és jogos ok nélkül újra megszakítja és ezt az eljárását félévente megismétli, örök időkre megfiusíthatja a vétlen fél bontási igényét, mert a 77. §-ban a visszatérési szándék őszintesége és az életközösség helyreállításának tartós volta tényálladáki elemként nem szerepel.²¹⁾

b) Ami a cikkíró úrnak azt a javaslatát illeti, hogy a H. T. 77. §. alapján kimondott bontásnál hivatalból *revisio per saltum*nak legyen helye: ez a rendelkezés alkalmas lehet arra, hogy a bontópert elhuzza és költségtebbet okozzon, de a megégyezéses válások megakadályozására semmiesetre sem. A válni akaró feleket az a tudat, hogy az elhagyás körülményeit és a visszahívó szándék komolyságát a legmagasabb bírói fórum is felülvizsgálja, legfeljebb arra fogja kényszeríteni, hogy jól „megrendezett”, lehetőleg botrányos körülmények között történjék az elhagyás és hogy az „elhagyott” fél tanuk minél nagyobb serege előtt emlegesse hónapokon keresztül visszahívó szándékának komolyságát; az eredmény tehát nem változik, csupán a perbeli eszközök válnak a házasság intézményéhez és az ítélkezés tekintélyéhez méltatlanabbakká.

A cikkíró úr a maga szigorú álláspontját azzal indokolja, hogy „a közvélemény már hosszabb idő óta követeli, hogy a kormány a könnyű és könnyelmű bontásnak gátat vessen”. Ez a megállapítás megnyugtatólag épp oly kevésbé bizonyítható, mint a — legalább oly sokak által vallott — ezzel homlokgyenest ellenkező vélemény; a „közvéleményre” való utalást

²¹⁾ A Kúria P. III. 1914/1918. sz. határozata — a visszatérés szükséges őszinteségének hiánya címén — bontott ugyan a ott, ahol a visszahívás után az elhagyó fél egyetlen otthon töltött éjszaka után újra megszakította az életközösséget; a szubjektív tényállás (őszinteség hiánya) felhívása azonban tisztán mutatja, hogy a döntéshez a Kúria csupán a 80. §. gondolatvilágán át juthatott. Nem őszintébb-e tehát továbbra is nyíltan elismerni a hütlén elhagyást relativ bontóokként is, mintsem kerülő úton jutni ugyanerre az eredményre és — törvényes tényálláselemek hijján — jogbizonytalanságot teremteni?

tehát nézetem szerint a tudományos vitából ki kell kapcsolni. Mindazonáltal állítom, hogy „a könnyű és könnyelmű bontás” megakadályozására hűtlen elhagyás esetében a 80. §. a) pontja alapján induló bontóper alkalmasabb a 77. §-os pernél, mert míg: ez utóbbinál a bíróság — minden nyomozó eljárása mellett is — ki van szolgáltatva a felek „megrendező” ügyességének, addig a 80. §. alapján — a feldultság értékelése keretében — módjában van a házassági viszonyt nemcsak egy-két mozzanatában (elhagyás és megbocsátási szándék), hanem a maga egészében bonckés alá venni. A „könnyen és könnyelműen” válni akarók számára a 80. §-os bontóper csak hátrányt jelent: 6 havi kötelező különélést és a feldultság bírói vizsgálatát; éppen ezért azt, a kívánalmat, hogy a hűtlen elhagyás és tartós különélés törvényezővel vonassék ki a 80. §. alól, nemcsak rendszerbeli agályokkal, de jogpolitikai szempontokkal sem lehet indokolni.

A kártérítés gyakorlatából.

I. Állam felelőssége. A kir. Kúria P. VI. 48/1936. számú ítéletében kimondta, hogy az 1871. évi VIII. t.-c. 67. §-a egy csendőrőrmesternek jogosulatlan fegyverhasználata által harmadik személynek okozott kárra nem vonatkozik. Az 1871: VIII. t.-c. 66—74. §-ai a bírák, valamint azon közigazgatási tisztviselők felelősségét, akik polgári vagy büntető ügyben hatósági cselekmények fogantatosítására, vagy bírói megkeresések teljesítésére vannak hivatva, különleges szabályok szerint rendezi. A polgári kártérítési kereset előzetes feltétele a fegyelmi vagy büntető eljárás lefolytatása, a kir. kincstár felelőssége pedig csak a hivatali sikkasztás eseteire szorítkozik. Természetesen ez a kivétel szorosan magyarázandó és csak e hatóságoknak polgári peres vagy perenkívüli ügyben, vagy büntető ügyben teljesített hatósági cselekményére vonatkozik, de nem ezenkívül végzett egyéb hatósági ténykedésükre, így pl. egy csendőrtörzsořrmesternek, mint karhatalmi szervnek rendfenntartó tevékenysége körében okozott kárra nem terjed ki. A Kúria ítéletéből a tényállás részletesen ki nem vehető, de nyilván ilyen a rendfenntartás közben felperes jogelődjenek jogosulatlan fegyverhasználat folytán revolverlövés útján való halált okozó testi sértéséről van szó. A Kúria kimondja, hogy ilyen esetben az 1871: VIII. t.-c. kivételes intézkedései nem alkalmazhatók, már pedig az állandó bírói gyakorlat értelmében az általános szabály az, hogy az állam vagyoniilag felelős azért a kárért is, amelyet hivatalos közege a reá ruházott hivatalos hatalom felhasználásával vagy azzal visszaélve jogellenes és a saját felelősségét is megállapító cselekménnyel okozott.

Ez a megállapítás megfelel az általános, állandó bírói gyakorlatnak, mely az ilyen a kincstár elleni kártérítési kereseteket polgári perütra tartozó magánjogi ügynek tekinti és megerősítést nyer a Pp. 2. §. 3. és 4. pontjának intézkedésében, mely az ilyen, a közhivatalnokok és a kincstár elleni perek hatáskörét határo-